

Köyhyys ei tule yksin – eikä lähde yksin

**Heikki Hiilamon esitelmä Itä-Suomen sosiaalialan
kehittämispäivillä 15.9.2010**

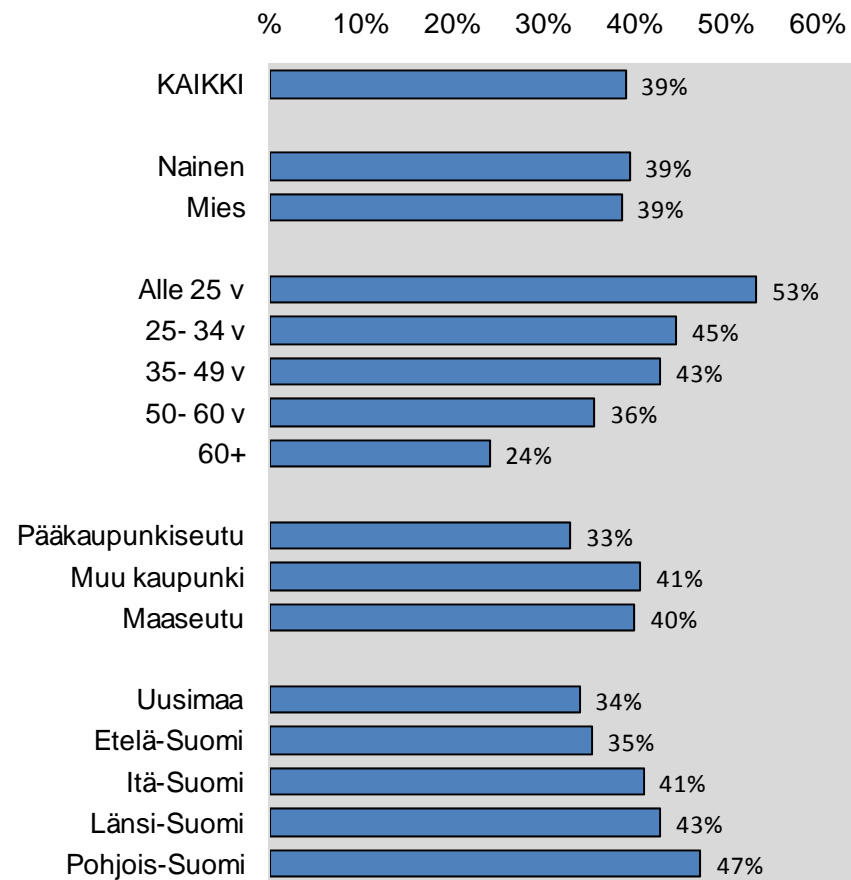
Esitykseni kohdennus

- Maantieteellinen paikannus: Itä-Suomi tuoreessa syrjäytymiskyselyssä
- Filosofinen paikannus: tiedebarometri
- Johdatus ongelmaan: TYÖTÄ köyhille
- Vauhtia historiasta
- Itsenäisen selviytymisen tiekartta

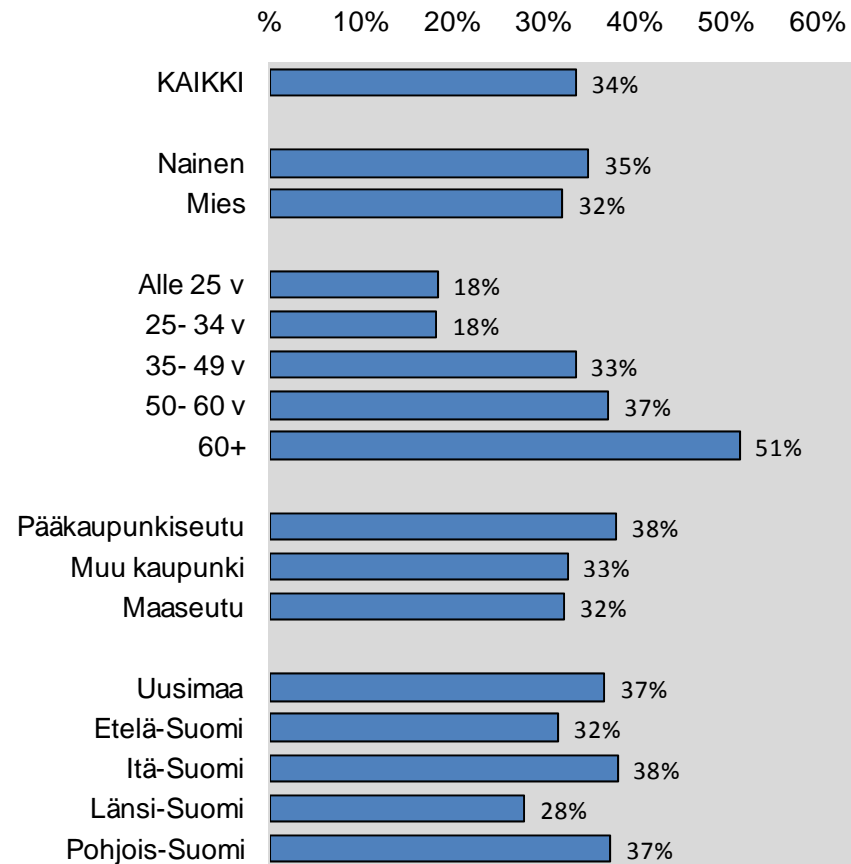
Superin tilaama syrjäytymiskysely

- kansalaisia huolestuttavat asiat,
 - syrjäytyneisiin liitettävät ominaisuudet ja luonteenpiirteet,
 - suotavimmat keinot torjua syrjäytymistä Suomessa,
 - koettu syrjäytymisriski.
- Tutkimus toteutettiin Gallup Kanavalla 9. – 14.6.2010.
 - Tutkimukseen vastasi yhteensä 1.123 henkilöä. Joukko vastaa maamme 15-74 -vuotiasta väestöstä (pl. Ahvenanmaan maakunnassa asuvat).
 - Tilastollinen virhemarginaali on keskimäärin ± 3 prosenttiyksikköä.

SUOMALAISTEN HUOLENAIHEITA: taloudellinen toimeentulo (%)

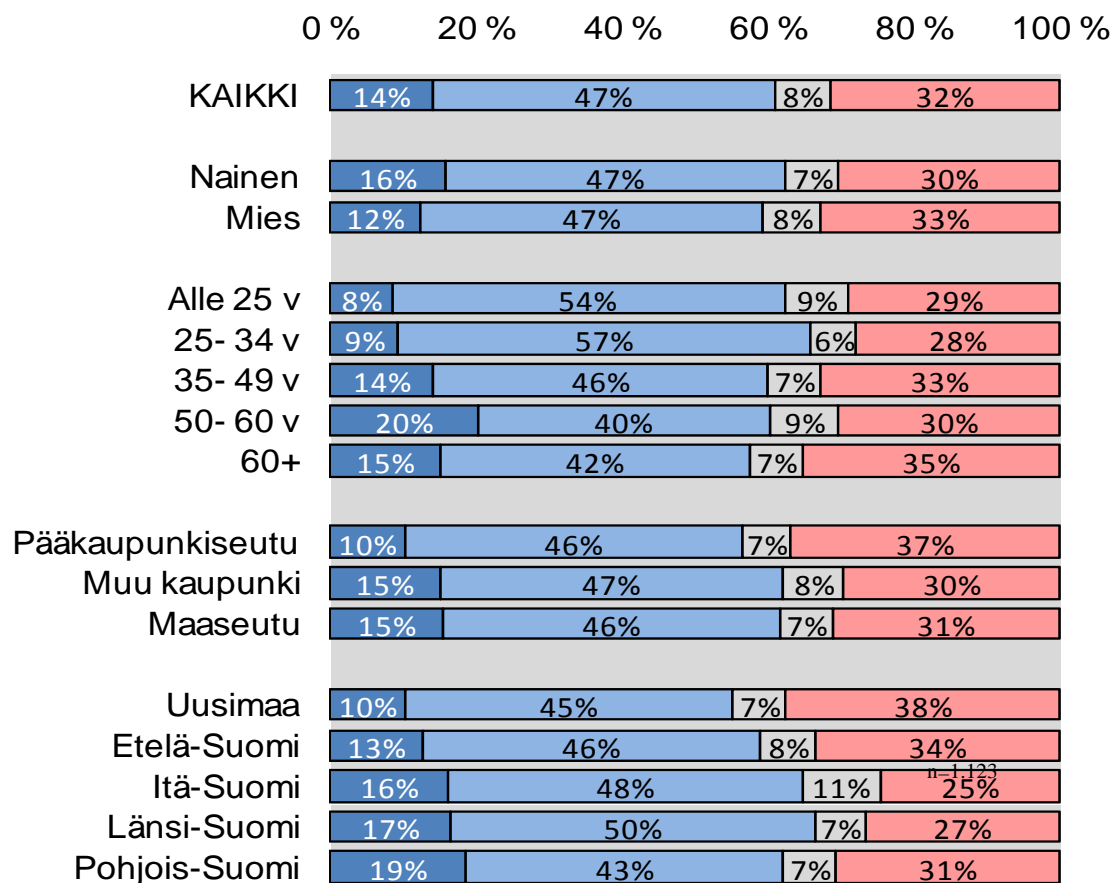
n=1.123

SUOMALAISTEN HUOLENAIHEITA:
terveys- ja sosiaalipalvelujen saatavuus (%)

n=1.123

SYRJÄYTYMISRISKIN ALLA OLEVIENTEN IHMISTEN TUNTEMINEN (%)

■ Tuntee useita ■ Tuntee yhden/muutaman □ Ei osaa sanoa ■ Ei tunne

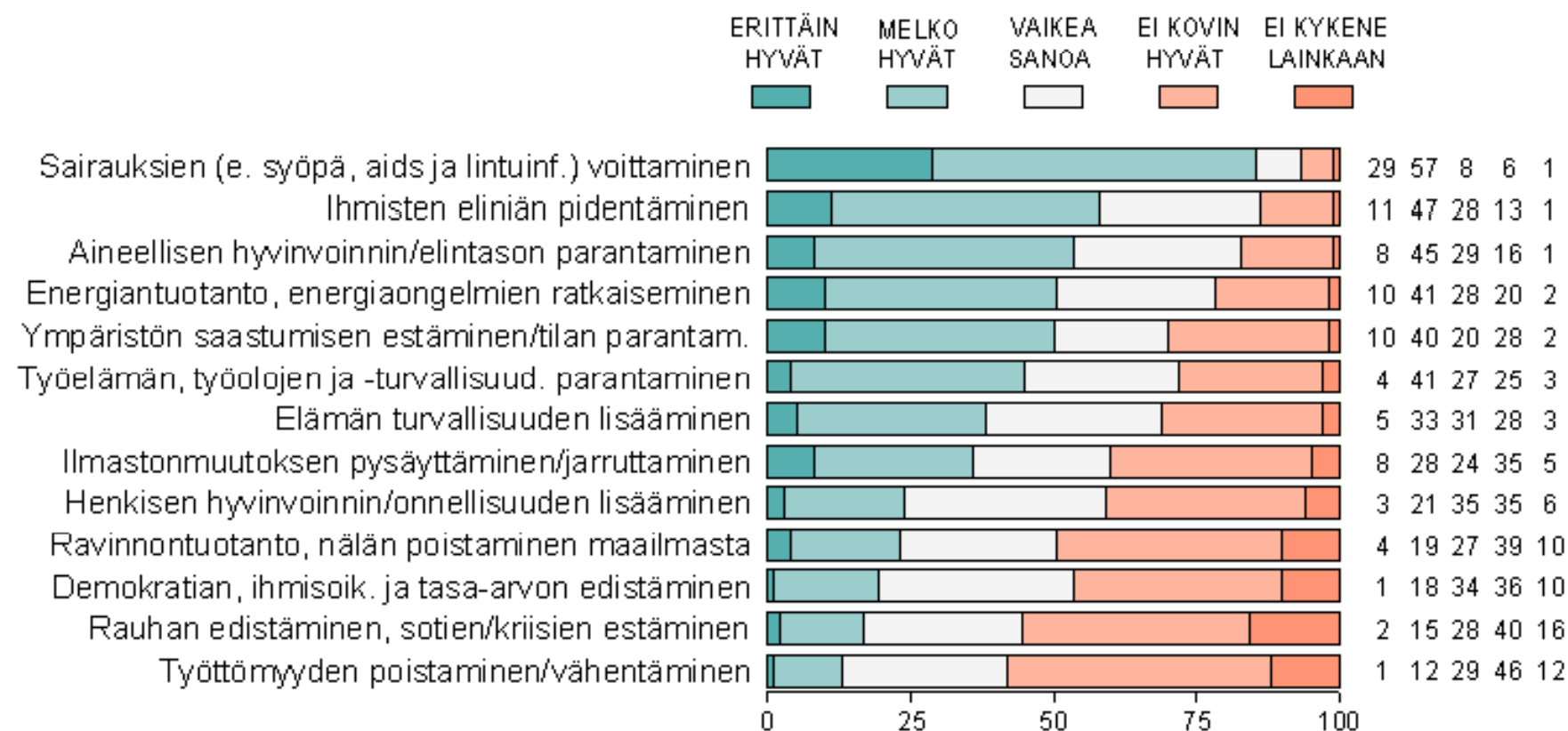

Tiedebarometri 2007

- **Miten kansalaiset tulkitsevat tieteen mahdollisuuksia ratkaista tai ylipäättäen tuoda merkittävää apua erilaisiin ongelmiin?**
- Kirjallinen kysely 03.05. - 06.07.2007 välisenä aikana
- Kohdejoukkona 3000 väestön keskusrekisteristä satunnaisesti poimittua henkilöä
- Tiedonkeruu tuotti 1078 analyysikelpoista lomaketta, näyte 35,9% alkuperäisestä brutto-otoksesta

Tiedebarometri 2007

Kuvio 30. ARVIOT TIETEEN KYVYSTÄ RATKAISTA ONGELMIA/TUODA MERKITTÄVÄÄ APUA IHMISKUNNALLE ERI ASIOISSA (%).

Tieteen tiedotus ry / Yhdyskuntatutkimus Oy 2007

Tulosten tulkintaa

Vastaajat eivät luota tieteen kykyyn ratkaista sosiaalipolitiikan perinteisiä kysymyksiä (henkisen hyvinvoinnin/onnellisuuden lisääminen, tasa-arvo, ihmisoikeudet, **työttömyyden poistaminen**),

Miksi?

- > ideologioita ja empiirisiä kysymyksiä vaikea erottaa
- > sosiaalipolitiikassa puhutaan vain riskeistä eikä mahdollisuuksista
- > staattinen näkökulma

Suomen hallitusmuoto 1919

- ”Kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa”
- ”Valtion asiana on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä, mikäli laissa ei ole toisin säädetty”

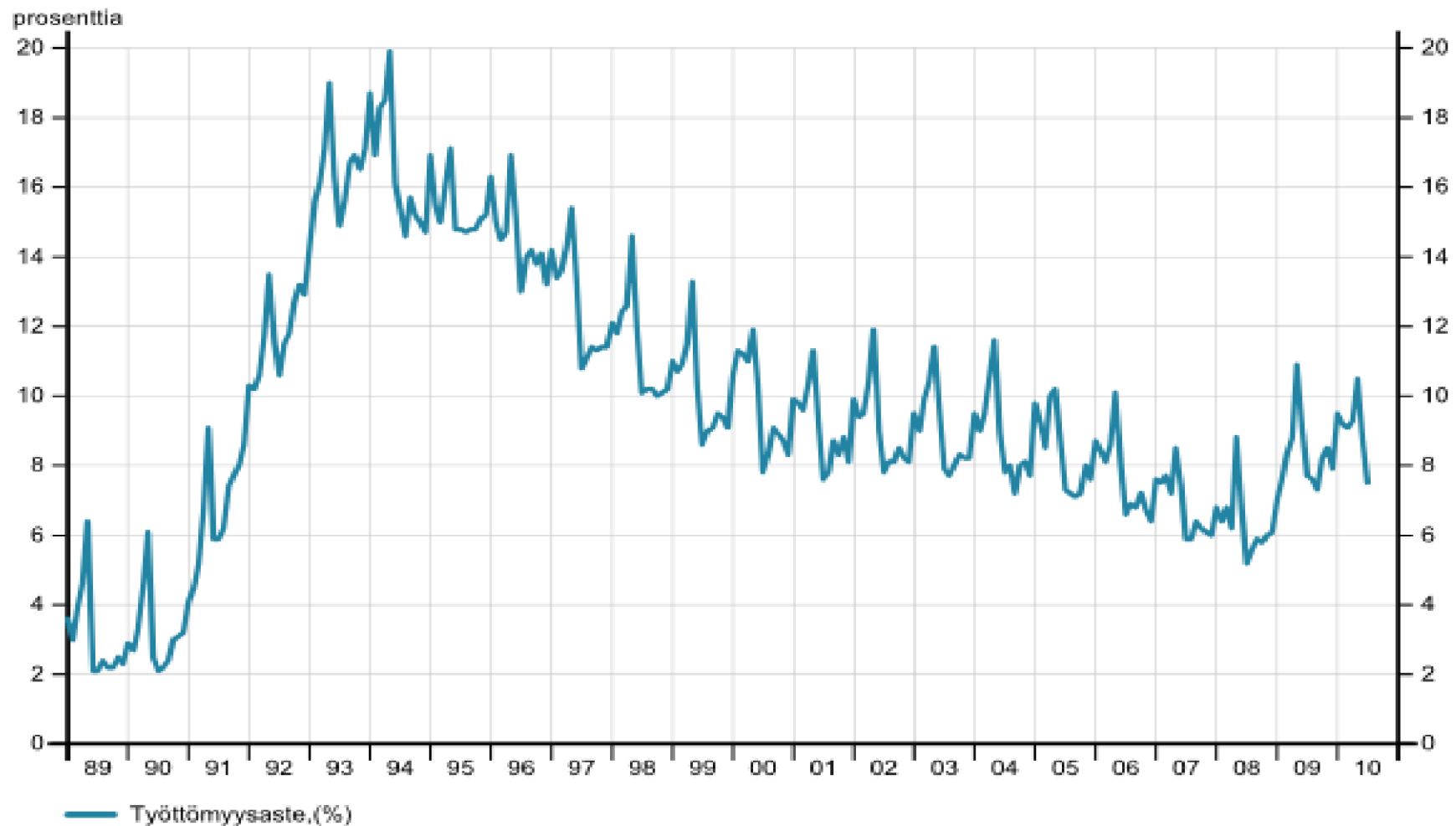
Työllisyyslaki 1988

- Tarkoituksena ”järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä”
- > Työvoimaviranomaisten velvollisuutena järjestää yhtäjaksoisesti 12 kuukautta tai kahden vuoden aikana 12 kuukautta työttömänä olleelle koulutusta tai työpaikka.

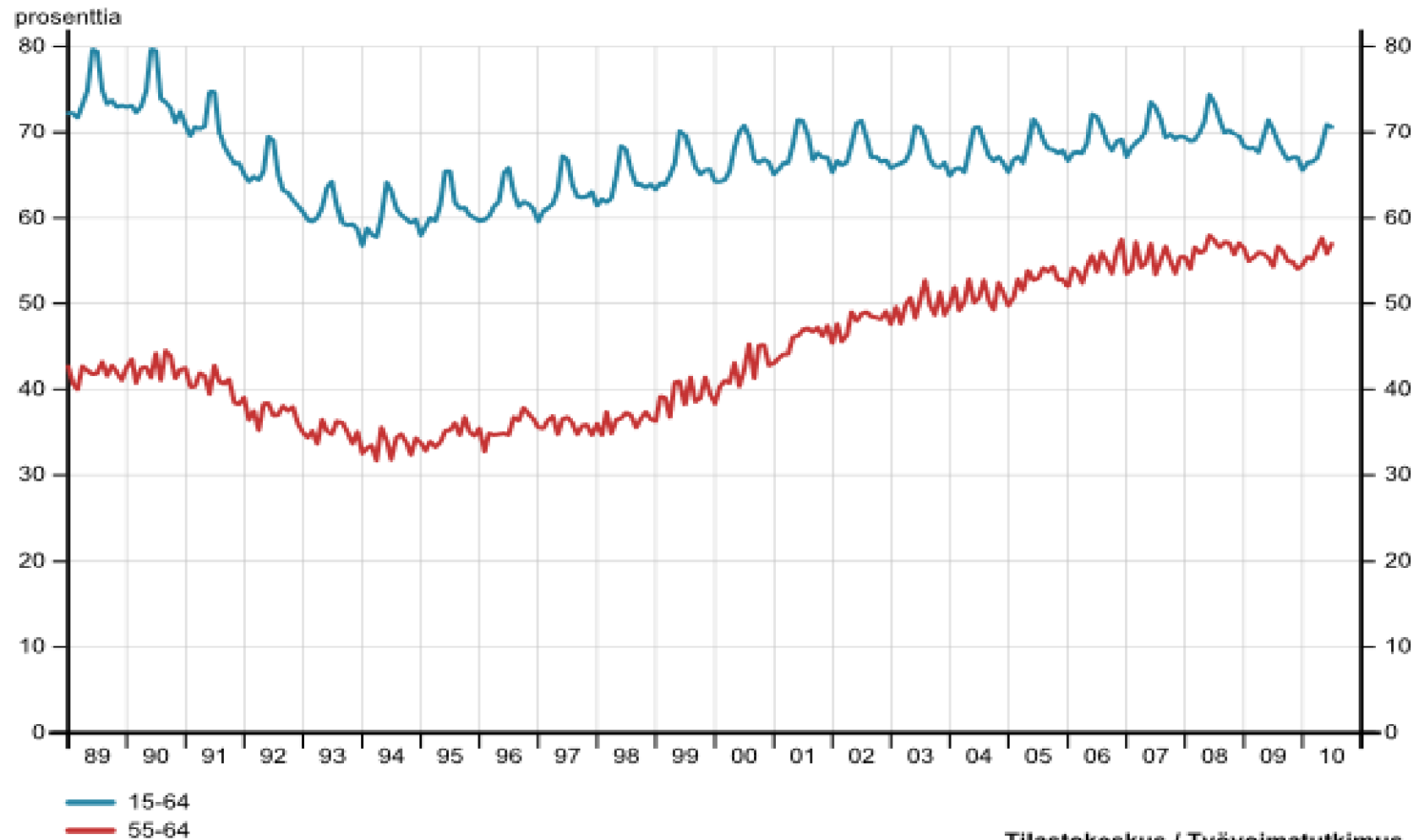
Työttömyysongelma 1990-luvulla

- Elokuussa 1990 työttömiä ”vain” 3,4 prosenttia
- Maaliskuun 1991 lopussa työttömyysprosentti 7,2 prosenttia
- Vuoden 1992 lopussa työttömiä oli 18,6 prosenttia
- Vuoden 1993 lopussa, jolloin työttömiä oli 537 000 eli 21,8 prosenttia työvoimasta.
- > työttömyys jäi pysyvästi korkeammalle tasolle

Työttömyysaste kuukausittain 1989-2010

Työllisyysaste kuukausittain 1989-2010

Kela[®]

Tutkimusosasto

Kunnan lehmä

Köyhille mutta lapsirikkaille perheille (myös mökkiläisille) annettiin kunnan omistama lehmä hoitoon ja lypsettäväksi (8 litraa maitoa/pv)

- Lehmä saatettiin myös vuokrata, jolloin vuokra maksettiin voina
- Vuokranantaja saattoi olla kunnan lisäksi talollinen

Eräällä Nurmeksen Rätsöväällä sanotaan olleen yli sata lehmää ja ruokkolääninään koko silloinen Rautavaara, merkintöjä kunnan lehmien luovuttamisesta ”ruokkoarennille” vielä 1940-luvulta

"Kunnan lehmän" sosiaali- ja terveys poliittinen idea

Terveyden edistäminen: Riittävä ja terveellinen ravinto --
samaa ravintoa kuin muilla (myös piimä, kerma, voi
juusto)

Toimeentulo (lehmän hoito, karjatalouden oppiminen)

Itsenäinen selviytyminen (esim. voin myynti)

Osallistuminen vallitsevaan elämäntapaan

"Kunnan lehmän" laajennus

Siemenviljan lahjoitus (vrt. starttiraha)

Maan vuokraus: torpat, mäkituvat, lampuotilat

Työllisyystyöt (tiet, metsät jne.)

Muut työllisyystyöt (kunnan yleiset työt)

Kunta järjesti pulavuosina töitä

Halla vei Kestilän viljan kesällä 1948, kato oli 1900-luvun pahimpia

- > Työttömyystöinä teiden rakentamista ja ojan kaivuuta. Tien kunnostusta hevosilla kuorma-autojen sijaan, jotta työtä riitti useammalle
- > Varatyömaana kunnan metsien perkaus

Mistä nyt toimeentulo kaikille kuntalaisille, jotka periaatteessa voisivat huolehtia itse itsestään?

"Kunnan lehmä" nykyretoriikassa

- 1) Osallisuus (vrt. suhteellinen köyhyys)
- 2) Sosiaalinen investointi
- 3) Ennaltaehkäisy ja kustannusten säästäminen
- 3) Pienimuotoinen sosiaalinen yritys (kunta omisti pääoman mutta tuotto tuli sille joka hoiti lehmää)

	<u>Maatalousyhteiskunta</u>	<u>Teollisuusyhteiskunta</u>	<u>Oppimisyhteiskunta</u>
Tuotannon tekijä	maa	rahapääoma	osaaminen
Toimeentulon lähde	ruuan viljely	palkkatyö teollisuudessa	palvelualat
Selviytymisen avut	kunnan lehmä	työllisyystyöt	sosiaaliset yritykset
	vuokraviljely		työpajat
	silmenviljat		

Itsenäisen selviytymisen edistäminen oppimisyhteiskunnassa

- Koulutustakuu
- Työkyvyn saavuttamisen ja ylläpitämisen palvelut (kuntoutus, päihdehuolto, päivähoito, terveydenhuolto ml. mt-huolto)
- Työn ja sosiaaliturvan yhdistäminen (työn tarjonta)
- Matalat työhön ottamisen kynnykset (työvoiman kysyntä)

Mistä uusi "kunnan lehmä"?

- Palveluita tuottavat osuuskunnat?
- Kansalaisjärjestöjen työllistämismahdollisuudet?
- Sosiaaliset yritykset ja työpajat?
- Työllistymisbonus: työpaikat kunnan suojeluksessa eikä palkka pudota etuja (vrt. voin myyminen)